

ГРОМАДСЬКО-АКТИВНІ ШКОЛИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Світлана Луцькова, аспірантка

*Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна*

Соціально-економічний розвиток України в новому тисячолітті зумовлює визначення нових пріоритетів і перспектив розвитку сучасної школи та висуває вимоги до діяльності закладів освіти європейського рівня.

У Національній доктрині розвитку освіти та в Національній стратегії розвитку освіти в Україні до 2021 р. наголошується на переході до державно-громадського управління, на демократизації, децентралізації керування закладами освіти, чіткому розмежуванні функцій по вертикалі управління, на забезпеченні самоврядування, відповідній управлінській підготовці керівників.

Державний заклад освіти сьогодні перебуває в центрі уваги, і саме держава (в особі керівника) є ініціатором розвитку взаємодії з громадськістю в питаннях його управління, самоврядування та самоорганізації усіх зацікавлених в здобутті якісної освіти європейського ґатунку. Керівник закладу освіти є представником держави і водночас таким самим членом громади, як інші учасники освітнього процесу та оточення школи. Тому саме він повинен ініціювати та впроваджувати ефективні форми управління. На вимогу часу керівник закладу освіти має стати сучасним менеджером зі сформованим стратегічним мисленням та вмінням діяти в умовах якісних змін суспільства та постмодерністського багатовекторного розвитку [3].

Поряд з цим в сучасному освітньому вимірі громадсько-активна школа (ГАШ) є однією з найбільш ефективних моделей шкіл, здатних розв'язати завдання перетворення шкіл у громадські інститути, які забезпечують становлення підростаючих громадян як суб'єктів демократії та активних розбудовників громадянського та демократичного вектору розвитку інформаційного суспільства. Ідея ГАШ довела свою значимість, будучи реальним механізмом об'єднання активних, творчих і демократично налаштованих людей, які орієнтуються на ідеали громадянського суспільства, на демо-

кратизацію як освіти, так і всіх сфер соціального життя, на перетворення школи у просвітницькі та культурні центри громад.

Громадсько-активні школи, які б відмінності між ними не існували в економічній чи соціальній сферах, мають спільну філософію. Такі школи ґрунтуються на демократичному ідеалі поваги до кожної людини, її прав на участь у справах громади, що стосується загального добра.

Зарубіжні дослідники і вчені Д. Дьюї (демократична концепція освіти), Д. Кедді, К. Вергес, Е. Макінтош, С. Коулмен (концепція «електронної демократії») Л. Гроссман (феномен «електронної республіки»), Г. Рейгольд (концепція віртуального співтовариства), Ю. Хабермас (концепція кіберпростору як нової громадської сфери) та інші вивчали роль та участь громадськості в управлінні, вплив громадських інституцій на управління й реформаційні процеси в сфері освіти, практику впровадження державної освітньої політики на демократичних засадах, ефективне представництво якої не обмежене у часі і просторі за цифрової доби.

Державно-громадське управління розвитком освіти на державному, регіональному, місцевому та на інституційному рівнях досліджували В. Андрущенко, Н. Бібік, В. Бех, Ю. Бех, Ю. Древаль, В. Кремень, Л. Калініна, А. Кудряченко, Н. Лісова, В. Маслов, М. Михайліченко, О. Онаць, Л. Паращенко, О. Пастовенський, О. Савченко, О. Сухомлинська, Р. Шиян та ін. [1; 2; 4; 5].

Вітчизняними вченими запропоновано теоретично обґрунтовані моделі управління, що включають державні та громадські складові з урахуванням притаманних для суспільства органіграм системи місцевого самоврядування. Г. Єльніковою обґрунтовано моделі державно-громадського управління загальною середньою освітою: структурно-громадського супроводу, інформаційно-громадського супроводу, субординаційно-проміжного партнерства, О. Пастовенським – модель мережевої взаємодії громадських, самоврядних і державних структур у громадсько-державному управлінні ЗСО, Л. Калініною – партнерська модель, агентська модель та модель взаємозалежності державних і громадських чинників у системі стратегічного управління на інноваційних засадах, Л. Паращенко – модель державно-громадського управління загальною середньою освітою на засадах м'якої системної методології та ін. [6].

Світоглядно-методологічні основи дослідження державно-громадського управління освітою обґрунтовано В. Бехом, Ю. Бех, Л. Калініною, О. Онаць, і О. Рябекою; український та західний дискурси теорії і практики державно-громадського управління освітою на засадах теорії актив-

них систем розкрито та системно-кібернетичного підходу Л. Калініною, О. Онаць, Н. Лісовою, Л. Паращенко, О. Пастовенським, перспективи концепції освітнього врядування В. Савельєвим; морфологічний аналіз системи державно-громадського управління в освіті ґрунтовно розкрито через провідні тенденції і актуальні проблеми управління в нових умовах розвитку світової спільноти на засадах синергетики Ю. Бех, О. Іваніловим, В. Савельєвим, М. Михайліченком; організаційно-освітня взаємодія держави і громадянського суспільства через механізм соціального партнерства, меценатство і спонсорство, сучасні форми взаємодії держави і громадянського суспільства, державно-громадські регуляції освіти дорослих висвітлено та представлено специфіку через сутність процесів і дії суб'єктів С. Коноваловою, С. Решновецьким, Є. Європудовою, О. Козуб, В. Брязкун, Н. Луценко, М. Седляром, О. Рябекою, Г. Нестеренко, О. Тишковою у монографічному дослідженні «Управління освітою».

Ознайомлення з науковою літературою та практичним досвідом управлінської діяльності керівників закладів дало змогу сформулювати висновки, що управління розвитком громадсько-активної школи буде ефективним за умов: визначення змісту стратегічного управління розвитком закладу освіти та механізму управлінського супроводу; реалізації системно-діяльнісного, компетентнісного, функційного, особистісного наукових підходів при визначенні структури та змісту діяльності керівника, врахування мотиваційних факторів у колективу закладу та громади до розвитку моделі Школи активної особистості; визначення концептуальних засад реалізації етапів стратегічного управління; організованого проходження рівнів становлення та ступенів розвитку (розробки методики діагностування стану сформованості громадсько-активної школи та її застосування в освітній практиці.

Ключові слова: освіта, громада, громадсько-активна школа, державно-громадське управління, моделі шкіл, демократизація.

Література

1. Калініна Л. Теоретичні підходи до управління навчальним закладом // Калініна // Директор школи. — 2004. — № 9. — С. 6–10.
2. Калініна Л. Концептуальна модель системи управління ЗНЗ з позицій системно-кібернетичного підходу // Калініна // Освіта і управління. — 2004. — Т. 7. — № 3–4. — С. 7–17.

3. Калініна, Л. М. Базовий стандарт професійної діяльності керівника нової української школи / Л. М. Калініна, О. М. Онаць // Керівник нової української школи: світоглядно-професійні орієнтири. — К.: Вид-во НПУ імені МП Драгоманова, 2017. — С. 52–60.
4. Онаць О. М. Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління загальноосвітніми навчальними закладами / О. М. Онаць, за наук. ред. Л. М. Калініної. — К, 2015. — К.: Педагогічна думка, 2014. — 109 с.
5. Пастовенський О. В. Громадсько-державне управління загальною середньою освітою в регіоні: дис. ... доктора пед. наук. спец. 13.00.06 "Теорія та методика управління освітою" / О. В. Пастовенський. — К.: Університет менеджменту освіти, 2015. — 452 с.
6. Kalinina L. Genesis and problems of development of state-public management of education in Ukraine / L Kalinina, G Kalinina // Український педагогічний журнал, 2016. — № 1. — С. 30–40.

ПІДРУЧНИК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОНТРОЛЬНО-ОЦІННИХ УМІНЬ УЧНІВ 1 КЛАСІВ В УКРАЇНСЬКІЙ І ПОЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Наталія Пархоменко, аспірантка

*Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна*

Впровадження компетентнісного підходу в практику діяльності шкіл передбачає активне включення учня в навчально-пізнавальну діяльність. Активність зумовлюється вмотивованістю та процесуальною готовністю виконувати те чи інше завдання, що проявляється в позиціях «Я хочу», «Я можу», «Я буду». Їх формуванню сприяють самоконтроль і самооцінювання. Одним із засобів формування зазначених позицій учня є підручник.

Проблему підручникотворення досліджували Н. Бібік, Я. Кодлюк, О. Осова, В. Павленко, М. Понтелюк, О. Савченко та ін. Спільною для вчених є думка про те, що підручник має забезпечувати розгортання цілісного процесу навчання, спонукати учня до дії, активізувати не лише інтелектуальну, а й емоційно-вольову сфери, що забезпечується повним відображенням функцій навчальної книги (інформаційної, розвивальної,